

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain 2 ja 11 §:n, työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 48 §:n sekä työturvallisuuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain 2 ja 11 §:n, työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 48 §:n sekä työturvallisuuslain muuttamisesta (HE 68/2025 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jarno Virtanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- opetusneuvos Katri Tervaspalo, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylitarkastaja Janne Hokkanen, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue
- johtaja Tommi Alanko, Työterveyslaitos
- VT, vastaava lakimies Ville Wartiovaara, Rakennusteollisuus RT ry
- asiantuntija Kai Salmi, Suomen Asbesti- ja Pölysaneerausalan Liitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Opetushallitus
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Rakennusliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annettua lakia, työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia sekä työturvallisuuslakia.

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

Ehdotuksella pantaisiin osaltaan täytäntöön EU:n asbestidirektiivin muutokset.

Esityksen mukaan asbestipurkutyöstä viranomaiselle tehtävän ennakkoilmoituksen tulisi sisältää nykyisin ilmoitettavien tietojen lisäksi myös tieto työntekijän suorittamasta koulutuksesta ja erityisesti opetuksesta ja ohjauksesta annetusta todistuksesta. Lisäksi asbestipurkutyöluparekisterin julkisen tietopalvelun tietojen luovutusedellytyksiä muutettaisiin EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa paremmin yhteensopivaksi.

Asbestipurkutyöntekijältä vaadittavan ammattipätevyyden edellytyksiä täsmennettäisiin kansallislähtöisistä syistä. Toisessa EU- tai ETA-jäsenvaltiossa suoritetun koulutuksen tuottaman ammattipätevyyden tunnustavana tahona toimisi aluehallintovirasto.

Työturvallisuuslakia muutettaisiin siten, että eräitä pääasiassa rakennustyöhön liittyviä tehtäviä koskeva ammattipätevyyssääntely siirrettäisiin perustuslaissa edellytetyllä tavalla lain tasolle. Ammattipätevyyden tunnustavana tahona toimisi aluehallintovirasto. Muutokset olisivat luonteeltaan säädösteknisiä eivätkä vaikuttaisi ammattipätevyysvaatimusten sisältöön.

Työturvallisuuslakiin lisättäisiin asetuksen antamista koskevia valtuussäännöksiä, jotka liittyvät rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen uudistamiseen.

Eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettujen lakien ne säännökset, jotka liittyvät asbestidirektiivin täytäntöönpanoon, on tarkoitettu tulemaan voimaan 21.12.2025. Muut säännökset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annettua lakia, työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia sekä työturvallisuuslakia. Esityksellä on tarkoitus panna osaltaan täytäntöön EU:n asbestidirektiivin muutokset.

EU:n asbestidirektiiviä on muutettu direktiivillä (EU) 2023/2668, joka on saatettava eräin poikkeuksin kansallisesti voimaan viimeistään 21.12.2025. Direktiivissä on otettu huomioon alan uusin tieteellinen ja teknologinen kehitys ja määrätty tarkemmista toimenpiteistä työntekijöiden suojelemiseksi asbestille altistumiselta. Muutosdirektiivin kansallinen täytäntöönpano tapahtuu pääasiassa muuttamalla asbestityötä koskevaa valtioneuvoston asetusta (798/2015), mutta osa direktiivin vaatimuksista edellyttää laintasoista sääntelyä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä osittain muutettuina.

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

Asbesti

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuosittain todettujen asbestisairaustapausten määrä laskee Suomessa tasaisesti, mutta niitä todetaan edelleen liittyen pitkään viiveeseen altistumisen ja sairauden diagnosoimisen välillä. Asbestille myös altistutaan edelleen suomalaisessa työelämässä ja asbestipurkutyötä koskevia ennakoilmoituksia tehdään työsuojeluviranomaiselle noin 10 000 vuodessa. Syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteriin (ASA-rekisteri) ilmoitetaan vuosittain yli 4 000 asbestille työssään altistunutta työntekijää. Eniten ilmoituksia tehdään kaivos- ja rakennusalan työntekijöistä. Lisäksi erityisenä haasteena ovat työmaan vaikutuspiirissä olevien muiden työntekijöiden ja henkilöiden altistumisen tunnistaminen ja pienentäminen.

Työterveyslaitoksen julkaisun ”Ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt 2021—2022” mukaan lähes kaikki kyseisen ajankohdan ammattitautikuolemat johtuivat asbestialtistumisesta (232 kappaletta). Yli 65-vuotiailla vahvistettiin kyseisinä kahtena vuotena asbestiammattitauteja noin 500 kappaletta. Asbestille ei pystytty osoittamaan turvallista altistumistasoa.

Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 48 §:ssä säädetään asbestipurkutyöstä työsuojeluviranomaiselle tehtävästä ennakoilmoituksesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ennakoilmoituksen tulee jatkossa sisältää uusia tietoja. Niitä ovat tieto työntekijän ammattipätevyydestä sekä erityisestä opetuksesta ja ohjauksesta annetusta todistuksesta. Lisäksi jatkossa tulee ilmoittaa tieto viimeisimmän hengityksensuojaimen tiiviystestauksen päivämäärästä.

Ehdotus tarkoittaa, että työnantajan on ilmoitettava tieto siitä, että purkutyökohteessa työskentelevät työntekijät ovat suorittaneet asbestipurkutyöntekijän ammattipätevyyteen vaadittavan koulutuksen. Lisäksi ennakoilmoituksen tulee sisältää työntekijöille erityisestä opetuksesta ja ohjauksesta annetun todistuksen päivämäärä. Erityisestä opetuksesta ja ohjauksesta säädetään asbestityöasetuksen 6 §:ssä. Kyseistä lainkohtaa on valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitettu muuttamaan asbestidirektiivin täytäntöönpanemiseksi siten, että siinä säädetään myös opetuksesta ja ohjauksesta annettavasta kirjallisesta todistuksesta.

Kuten edellä mainittiin, esityksessä esitetään ennakoilmoitukseen lisättäväksi tieto viimeisimmän hengityksensuojaimen tiiviystestauksen päivämäärästä. Koska asbestipurkutyössä asbestikuitujen pitoisuudet voivat nousta erittäin korkeiksi ja suojautuminen perustuu keskeisesti hengityksensuojainten käyttöön, tieto tiiviystestauksesta auttaa työsuojeluviranomaista osaltaan varmistamaan tarpeellisen suojaustason toteutumisesta. Hengityksensuojaimen tiiviystestauksesta säädetään tarkemmin asbestityöasetuksen 14 §:ssä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puoltaa ehdotettuja muutoksia ja katsoo, että niillä on työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta edistäviä vaikutuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että asbestityön turvallisuus saadaan tasolle, jolla asbestisairauksia voidaan mahdollisimman tehokkaasti ehkäistä. Valiokunta korostaa valvonnan ja valvontaresurssien tärkeyttä, laadukkaiden asbestianalytiikkaan erikoistuneiden laboratorioiden merkitystä sekä asianmukaista terveyden seurantaa asbestille altistuneille.

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

Ammattipätevyydet

Esityksen mukaan lainsäädäntöön perustuvat ammattipätevyysvaatimukset liittyvät perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaiseen oikeuteen työn ja ammatin valinnan vapaudesta, minkä vuoksi ammattipätevyyttä koskevan sääntelyn on oltava tavallisen lain tasoista. Tästä syystä eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annettua lakia ja työturvallisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eräiden työsuojelun tehtävien (asbestipurkutyöntekijä, eräät nosturinkuljettajat ja kansikoneen kuljettaja sekä rakennustyötä tekevä sukeltaja) ammattipätevyyden perusvaatimukset asetetaan lain tasolla. Kyse on niin kutsutuista säännellyistä ammateista. Yhteistä niille on, että tehtäviin liittyy työturvallisuuden kannalta erityisiä osaamisvaatimuksia. Silloin, kun säännökset edellyttävät erityistä koulutuksella tai tutkinnolla osoitettua ammattipätevyyttä, työtä saa tehdä vain henkilö, joka täyttää vaadittavat pätevyysvaatimukset. Ehdotetut ammattipätevyysvaatimukset vastaavat pääasialliselta sisällöltään ja tarkoitukseltaan sitä, miten asiasta on säädetty voimassa olevissa valtioneuvoston asetuksen tasoisissa säädöksissä.

Samassa yhteydessä voimassa olevan työturvallisuuslain 14 §, jossa säädetään opetuksen ja ohjauksen lisäksi ammattipätevyyksistä, jaetaan kahdeksi pykäläksi. Ehdotukset täyttävät esityksen mukaan ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (376/2020) vaatimukset. Valtioneuvoston asetuksilla on tarkoitus jatkossakin antaa tarkempia säännöksiä kyseisten tehtävien ammattipätevyysvaatimuksista. Ammatillisten tutkintojen perusteiden myöhemmin mahdollisesti muuttuessa tarvittavat muutokset soveltuvien tutkintojen ja niiden osien nimikkeissä on mahdollista tehdä asetusta muuttamalla. Lakeihin lisätään nyt tarvittavat täsmennetyt asetuksenantovaltuudet.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei nykyisin säädetä täsmällisesti siitä, mikä viranomainen on toimivaltainen tunnustamaan edellä mainittujen tehtävien ammattipätevyyden, jos tutkinto on suoritettu toisessa EU- tai ETA-jäsenvaltiossa. Periaatteena on ollut, että ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavana viranomaisena toimii se ammatin sääntelystä vastaavan hallinnon alan viranomainen, jolla on riittävä asiantuntemus ammattitoiminnan sisällöstä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää perusteltuna ja selkeyttä lisäävänä, että toimivaltaisesta viranomaisesta (Lupa- ja valvontavirasto) säädetään esityksen mukaisesti laissa.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain 2 ja 11 §:n muuttamisesta

2 §. Asbestipurkutyöntekijän pätevyys. Lupa- ja valvontavirastosta annettu laki (530/2025) tulee voimaan 1.1.2026. Sen myötä uudelle Lupa- ja valvontavirastolle siirtyy aluehallintoviraston työsuojeluviranomaisen tehtävät. Tämän takia valiokunta ehdottaa, että 2 §:n 3 momentissa ”aluehallintovirasto” korvataan ”Lupa- ja valvontavirastolla”.

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

3. Laki työturvallisuuslain muuttamisesta

14 a §. Eräiden tehtävien ammattipätevyysvaatimukset ja ammattipätevyyden tunnustaminen. Lupa- ja valvontavirastosta annettu laki (530/2025) tulee voimaan 1.1.2026. Sen myötä uudelle Lupa- ja valvontavirastolle siirtyy aluehallintoviraston työsuojeluviranomaisen tehtävät. Tämän takia valiokunta ehdottaa, että 14 a §:n 1 ja 4 momentissa ”aluehallintovirasto” korvataan ”Lupa- ja valvontavirastolla”.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 68/2025 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 68/2025 vp sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain 2 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain (684/2015) 2 §:n 2 ja 3 momentti sekä 11 § seuraavasti:

2 §

Asbestipurkutyöntekijän pätevyys

Ammattipätevyysvaatimuksena asbestipurkutyöntekijän tehtävään on soveltuvan tekniikan alan ammatillisen tutkinnon yksi tai useampi soveltuva osa.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun tutkintovaatimuksen täyttää myös henkilö, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) tarkoitettu päätös muussa Euroopan

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Päätöksen muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta tekee ~~aluehallintovirasto~~ **Lupa- ja valvontavirasto** noudattaen, mitä ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asbestipurkutyötä suorittavalta työntekijältä edellytettävästä pätevyydestä sekä soveltuvasta tekniikan alan ammatillisesta tutkinnosta ja sen soveltuvista osista.

— — — — —

11 §

Julkinen tietopalvelu

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, lupaviranomainen voi luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä edellä 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettusta asbestipurkutyöluvista pidettävästä rekisteristä.

Julkisesta tietopalvelusta tietoja voi hakea ainoastaan yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena luvanhaltijan nimeä tai toiminimeä, yritys- ja yhteisötunnusta tai kotipaikkaa.

Lupaviranomaisen tulee poistaa luvanhaltijaa koskevat tiedot julkisesta tietopalvelusta viipymättä luvanhaltijan pyynnöstä tai kun lupa on peruutettu tai lupaviranomainen on saanut tiedon luvanvaraisen toiminnan päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 2 §:n 2 ja 3 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2026.

Henkilö, jolla on tämän lain 2 §:n 2 ja 3 momentin voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ollut asbestipurkutyöntekijältä vaadittava ammattipätevyys, on edelleen pätevä.

— — — — —

2.

Laki

työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 48 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 920/2021, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

48 §

Ennakoilmoitusvelvollisuus

Asbestipurkutyötä koskevan ennakoilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) työhön käytettävien työntekijöiden nimet;
 - 2) työntekijän terveydentilan sopivuus asbestityöhön;
 - 3) viimeisimmän terveystarkastuksen päivämäärä ja sen voimassaolo;
 - 4) viimeisimmän hengityksensuojaimen tiiviystestauksen päivämäärä;
 - 5) työntekijän ammattipätevyys;
 - 6) erityisestä opetuksesta ja ohjauksesta annetun todistuksen päivämäärä;
 - 7) muut kuin 1—6 kohdassa tarkoitetut tarpeelliset tiedot.
-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

työturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työturvallisuuslain (738/2002) 14 §:n 2 momentti ja 52 §, sellaisena kuin niistä on
14 §:n 2 momentti laissa 329/2013, sekä
lisätään lakiin uusi 14 a § ja 57 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

14 §

Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työntekijälle annettavasta opetuksesta ja ohjauksesta, kirjallisista työohjeista sekä työtehtävistä, joihin vaaditaan työnantajan kirjallinen lupa tai erityinen osaaminen.

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

14 a §

Eräiden tehtävien ammattipätevyysvaatimukset ja ammattipätevyyden tunnustaminen

Ammattipätevyysvaatimuksena ajoneuvonosturin, kuormausnosturin ja torninosturin kuljettajan tehtävään on soveltuvan tekniikan alan ammatillisen tutkinnon yksi tai useampi soveltuva osa, kun nosturin tekniset ominaisuudet tai käyttötarkoitus sitä edellyttävät. ~~Aluehallintovirasto~~ **Lupa- ja valvontavirasto** voi erityisistä syistä hakemuksesta myöntää työpaikkakohtaisen luvan käyttää nosturin kuljettajana työntekijää, jolla ei ole edellä tarkoitettua pätevyyttä, jos hänellä on tehtävään muulla tavoin osoitettu kyky ja taito ja työntekijöiden turvallisuus on varmistettu.

Ammattipätevyysvaatimuksena satamanosturin ja kansikoneen kuljettajan tehtävään on soveltuvan palvelualan ammatillisen tutkinnon yksi tai useampi soveltuva osa.

Ammattipätevyysvaatimuksena rakennustyötä tekevän sukeltajan tehtävään on soveltuvan tekniikan alan ammatillisen tutkinnon soveltuva osaamisala tai yksi tai useampi soveltuva osa.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettun tutkintovaatimuksen täyttää myös henkilö, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) tarkoitettu päätös muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa saavutettua muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta. Päätöksen muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta tekee ~~aluehallintovirasto~~ **Lupa- ja valvontavirasto** noudattaen, mitä ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuljettajalta ammattipätevyyttä edellyttävän koneen, työvälineen tai muun teknisen laitteen teknisistä ominaisuuksista ja käyttötarkoituksesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä soveltuvasta tekniikan ja palvelualan ammatillisesta tutkinnosta sekä tutkinnon soveltuvista osaamisaloista ja soveltuvista osista.

52 §

Velvollisuudet yhteisellä rakennustyömaalla

Yhteisellä rakennustyömaalla on pääurakoitsijan asemassa olevan työnantajan tai, jos sellaista ei ole, rakennushanketta johtavan tai valvovan rakennuttajan tai muun henkilön huolehdittava 51 §:ssä tarkoitetuista velvoitteista sekä siitä, ettei työstä aiheudu vaaraa työmaalla työskenteleville eikä muillekaan työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille.

Rakennuttajan on nimettävä yhteiselle rakennustyömaalle turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevaa suunnittelua ja toteutusta varten rakennushankkeen luonne ja vaativuus huomioon ottaen pätevä turvallisuuskoordinaattori.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteisen rakennustyömaan rakennuttajan, pääurakoitsijan tai muun päätoteuttajan velvollisuuksista ja niiden jakaantumisesta sekä turvallisuuskoordinaattorin tehtävistä ja pätevyydestä.

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2025 vp

57 §

Suunnittelijan velvollisuudet

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työympäristön rakennetta, työtilaa, työ- tai tuotantomenetelmää, konetta, työvälinettä tai muuta laitetta koskevan suunnitelman laatimisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Henkilö, jolla on tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan ollut tehtävässä vaadittava ammattipätevyys, on pätevä 14 a §:n 1—3 momentissa tarkoitettuun tehtävään.

Helsingissä 18.9.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Arto Satonen kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Minja Koskela vas
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Henrik Vuornos kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves